

Nr 138.

Av herr **Lindhagen m. fl.**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående undersökning rörande verkningarna av de norrländska arrende- och vanhävdslagarna samt förslag till förbättringar i dessa lagar.

*Sveriges främsta realpolitiska frågor
äro den sociala frågan och fredsfrågan.*

En socialpolitisk lagstiftning får ej lämnas åt sitt öde, sedan den väl under stora svårigheter kommit till stånd, vanligen i ett särdeles lemläst skick. Den bör följas med allra största uppmärksamhet i synnerhet i början, för att man skall kunna både i tid bättra de uppenbarligaste bristerna och vinna vägledande erfarenheter för andra uppgifter. I utländsk social lagstiftning plägar understundom denna tanke taga sig det uttrycket, att i själva lagen föreskrives, att den skall undergå revision efter viss tid.

I norrlandsfrågan ha hittills såsom lagstiftning antagits följande lagar: år 1906 den så kallade förbudslagen, som år 1912 något utvidgades, år 1909 en lag om ägostyckning efter det förut en provisorisk lagstiftning från 1905 varit i tillämpning, år 1907 en lag om jordavsöndring, kompletterande ägostyckningsbestämmelserna, år 1909 en vanhävdslag och år 1909 en arrendelag. Förbudslagen gäller för bolag och ekonomiska föreningar, arrende- och vanhävdslagarne för bolag, ekonomiska föreningar och enskilda skogsspekulanter samt ägostycknings- och jordavsöndringsbestämmelserna för alla.

Under de senare åren har i andra kammaren föreslagits att hos regeringen begära en undersökning av nämnda lagars verkningar. Dessa motioner avslögos av riksdagen och vunno icke heller andra kammarens

bifall i vidare mån, än att kammaren 1910 och 1911 beslöt att begära en fullständig undersökning rörande verkningarna av förbudslagen samt framläggande på sätt, som funnes lämpligt, av resultaten utav denna undersökning.

Kungl. Maj:t uppdrog sedermera den 30 december 1911 åt landshövding J. Widén att verkställa utredning rörande verkningarna allenast av förbudslagen. De av herr Widén i riksdagen ivrigt bekämpade förslagen, att en undersökning borde ske även av de andra lagarnas verkningar, befanns under denna utredning omöjligen kunna undanskjutas, åtminstone såvitt avsåg ägostycknings- och jordavsöndringsbestämmelserna. Uppdraget vidgades därför med att omfatta verkningarna även av dessa bestämmelser. Betänkande i bägge ämnena avgavs den 16 juni 1913.

Synnerliga anledningar förefinnas att nu upptaga frågan, även såvitt den rör arrende- och vanhävdslagarna. Det är många och viktiga saker, som det gäller, både beträffande dessa lagars verkningar i och för sig och deras betydelse i lagstiftningssystemet, i den mån det senare redan blivit en verklighet eller ännu väntar på sitt utförande. Ett särskilt behov av en dylik undersökning förefinnes med anledning av dessa lagars ifrågasatta utsträckning till Värmlands län och eventuellt även andra delar av södra och mellersta Sverige. Det är stor skada, att erfarenheterna om dessa lagars verkningar icke föreligga just nu, vilket varit så mycket lättare och billigare att åstadkomma, ifall undersökningen därom ägt rum samtidigt med undersökningen av de båda andra lagarna och med begagnande av den stora apparat, som för det senare ändamålet ändå satts i gång.

Undersökningen bör naturligtvis omfatta lagarnas verkningar i de avseenden, för vilkas tillgodoseende de blivit stiftade. Det bör således utredas, hur det i tillämpningen gestaltat sig med arrendelagens bestämmelser om viss minsta arrendetid, om rätt för arrendator att odla och få ersättning för jordförbättringar samt åtnjuta husbehovsvirke och bete, om skyldigheten för jordägaren att bygga husen och verkställa större reparationer, om syneförrättningar, om övergångsstadgande, som förbjuder lagens verkan i något avseende på äldre avtal, om lagens giltighet enligt ingressen allenast där arrendet omfattar inrösningsjord till en vidd av minst 4 hektar och så vidare. Beträffande vanhävdslagen bör utredas, i vad mån jordbrukskommissionerna verkat i sin uppgift och vilka vanskligheter därvid mötts, vilka tolkningar givits åt lagens grundstadgande i 1 § första stycket (jämför misstolkningen för Nås socken anmärkt av undertecknad vid 1913 års remissdebatt inom andra kammaren), i vad mån jordägare söka utan er-

sättning överflytta tungan av lagen på arrendatorerna, vilken tolkning givits av »självständigt jordbruk» såsom vilkor för lagens tillämplighet, vilken verkan kunnat iakttagas av kompromissbestämmelsen i 1 § tredje stycket om lagens otillämplighet i allmänhet, där norrländska arrendelagen gäller, och så vidare.

Det hemställes alltså,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära en undersökning angående verkningarna av de norrländska arrende- och vanhävdslagarna samt framlägga resultaten av denna undersökning och föreslå de förbättringar i dessa lagar, som kunna av förhållandena påkallas.

Stockholm den 29 maj 1914.

<i>Carl Lindhagen.</i>	<i>Ernst Hage.</i>	<i>Sven Linders.</i>
<i>Olof Nilsson, Tånga.</i>	<i>Eric Engström.</i>	<i>Christian Ericson.</i>
<i>G. R. Dahlberg.</i>	<i>N. A:son Berg.</i>	
